

METİNDİLBİLİMSEL BİR ÇÖZÜMLEME: BAĞLAŞIKLIK UNSURLARI BAKIMINDAN RASİM ÖZDENÖREN'İN *ÖYLE BİR GECE* HİKÂYESİ

Gülşah PARLAK KALKAN¹

Öz

1970 sonrası modern Türk hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olan Rasim Özdenören'in *Akar Su* adlı ilk hikâyesi, 1957 yılında *Varlık Dergisi*'nde yayımlanmıştır. 2009 yılına kadar toplamda on hikâye kitabı yazan Özdenören, hikâyelerinde genellikle Batılılaşma ekseninde sosyal hayatta yaşanan değişme ve gelişmelere uyum sağlamaya çalışan bireyin yaşadığı manevi çözümleri, bunalımları ve kimlik arayışlarını dile getirmiştir. Toplumsal meseleleri ise aile temi üzerinden değerlendirmiş ve ailedeki çözülmeyi, toplumdaki çözümleri eleştirme noktasında araç olarak kullanmıştır. Buna bağlı olarak hikâyelerine giriş/gelişme/sonuç alışılmış değil; bir bilinç akışı silsilesi hâkim olmuştur. Yazar, hikâyelerinde metaforik, soyut, iç veya dış gönderimli bir dil kullanmıştır. Bu çalışmada Rasim Özdenören'in 2010 yılında yayımlanan *İmkansız Öyküler* adlı hikâye kitabında yer alan *Öyle Bir Gece* başlıklı hikâyesi, edebî ürünlerin metinselliği için temel ölçütten biri olan bağlaşıklık ile bu başlığa ait alt başlıklara göre çözümlenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışmasına uygun bir şekilde desenlenen araştırma için doküman analizi ile toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile deşifre edilmiştir. Araştırma bulgularına göre yüzey yapıda kısa ancak derin yapıda yoğun bir anlam dünyasına sahip olan bu hikâye, kelime ve tümce bağlaşıklığı kuvvetli bir sistem üzerinde kurgulanmıştır.

Anahtar Kelime: Rasim Özdenören, Metindilbilim, Bağlaşıklık, Bağdaşıklık, Kimlik Arayışı.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi, gulsahparlak@kilis.edu.tr

A TEXT LINGUISTIC ANALYSIS: ÖYLE BİR GECE STORY BY RASİM ÖZDENÖREN WITH REGARD TO COHESIVENESS ELEMENTS

Abstract

The first story of Rasim Özdenören, one of the important names of modern Turkish storytelling after 1970, titled *Flowing Water (Akar Su)*, was published in *Varlık Magazine* in 1957. Özdenören, who wrote a total of ten story books until 2009, expressed the spiritual disintegration, depression and identity search of the individual who tries to adapt to the changes and developments in social life, generally on the axis of Westernization. He evaluated the social issues on the basis of the family and used the dissolution in the family as a tool to criticize the dissolution in the society. Accordingly, the introduction/development/conclusion of their stories is not the usual, but a stream of consciousness sequence. The author used a metaphorical, abstract, internal or external reference language in his stories. In this research, Rasim Özdenören's story titled *Such a Night (Öyle Bir Gece)*, which is included in the story book titled *Impossible Stories (İmkânsız Öyküler)*, published in 2010, has been analyzed according to the one main criteria for the textuality of literary products, cohesion, and the sub-titles of these title. For the research, which was designed in accordance with the case study, which is one of the qualitative research methods, the data collected by document analysis were deciphered with the content analysis technique. According to the research findings, this story, which is apparently slight but profoundly intense in semantic field, was fictionalized upon a strong system of word and sentence cohesion.

Keywords: Rasim Özdenören, Text Linguistics, Cohesiveness, Cohesion, Search for Identity.

GİRİŞ

Dil bilimi adı altında yürütülen çalışmaların önemli bir kolu olan metindilbilimin temel malzemesi olan metin kavramı, alanyazında farklı şekillerde tanımlanmıştır: 1. Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst 2. Basılı veya elyazması parça, tekst (Türkçe Sözlük, 2005-1382). Metin, iletişim esnasında gerçekleşen ve birbiriyle/ dil dışı etkenlerle bağı bulunan sözcükler toplamı (Aksan, 1993, s.257); sözlü ya da yazılı biçimde iletişim kurmak amacıyla oluşturulan ve dil bilgisi yapıları ile başı/sonu belli bir anlam bütünüdür (Zeyrek, 1996, s.65). Fransızca *texte*, İngilizce *text* kelimeleri ile karşılanan metin, bildirişim gerçekleştirmek üzere tümce ve tümce değerindeki birimlerin dilsel bir yapı oluşturarak anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük oluşturması durumudur (Bölükbaş, 2010, s.99); kültürel değişim süreci ekseninde bilginin dile dayalı bir şekilde düzenlendiği biçimlerdir (Şenöz, 2005, s.13). Toplumsal bir ortamda bildirişim gerçekleştirmek üzere dil ile oluşturulan yapılara metin denir (Hartman, 1964, s.16). Metin, bildirişim çerçevesinde bir veya birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak oluşturulan dilsel unsurlar bütünüdür (Günay, 2007, s.47).

Metin kavramı yerine zaman zaman söylem kavramı da kullanılmıştır. Söylemi ilk kez kullanan Harris'dir. Harris, bu kavrama 1952'de yayınlanan *Discourse Analysis* adlı çalışmasında yer vermiştir. Hatta Harris, eserinde söylemi yapısalcı bir tutumla ele alıp birbiriyle bağı olan tümcelerden oluşan bir yapı olarak değerlendirdiği için fazlaca eleştirilmiştir. Nitekim söylem çözümlemelerinde metnin olduğu koşulların da dikkate alınması önem taşımaktadır (Torusdağ ve Aydın, 2018, s.12).

Metin kavramında olduğu gibi metindilbilim kavramında da farklı değerlendirmeler söz konusudur: metin bilim, metindilbilim, söylem çözümlemesi, betiksel dilbilim, betik bilimi. Vardar (1998, s.42), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*'nde metindilbilim yerine betiksel dilbilim terimini kullanmış ve bu terimi, bildirişim işlevi gerçekleştirmek üzere yüzeysel ve derin yapıda belli bir sistematığı bulunan betikleri, belli bir çerçevede açıklamaya çalışan inceleme türü olarak tanımlamıştır. Metindilbilim; dili, cümleler arası bağlantılar kurarak metin üretme olarak değerlendiren ve metinleri bir bütünlük içinde ele alan bir araştırma alanıdır (Hengirmen, 1999, s.276).

Metin ve söylem kavramlarının zaman zaman birbiri yerine kullanıldığı gibi metindilbilimsel çözümleme ile söylem çözümlemesi de yöntem bakımından benzerlikler taşıdığı için bazı çevrelerce aynı çalışma alanı olarak değerlendirilmiştir (Aksan, 1999).

Özkan (2004, s.16)'a göre söylem çözümlemesinde tümceden çok sözce ele alınır. Bu çözümleme, sözcüde konuşan kişinin varlığını ve iletişimi yani sözcülem durumunu somutlaştıran izler üzerinde durur. Ancak günümüze kadar en çok yazınsal söylem türü üzerinde durulduğu için metindilbilim kavramı yaygınlık kazanmış ve bu çalışma alanı gelişmiştir. Metindilbilimde, dil edimleri ve metinsel tutarlılık üzerinde durulmuştur. Bu alan daha çok yazılı metinleri, söylem çözümlemeleri de sözlü ürünleri inceleme nesnelere olarak ele alsa da yöntem bakımından ortak ve birbirini geliştirici bir içerikleri bulunmaktadır.

Metindilbilim, her ne kadar 1960'lı yıllardan itibaren dil bilimi çalışmalarıyla paralel bir şekilde gelişen ve ilerleyen bir çalışma alanı olsa da temel malzemesi metin olduğu için başlangıç tarihini metin ile ilgili çalışmalara bağlı olarak çok daha eski dönemlere dayandırmak mümkündür. MÖ 6. ve 5. yüzyıllarda Eski Yunan dünyasında siyaset, hayatın merkezinde olduğu için halk meclislerinde yapılan siyaset konuşmalarında ya da mahkemelerde etkili bir konuşma ile insanları ikna etme amaçlanmıştır. Dolayısıyla metin üreticileri, daha o yüzyıllarda etkili bir konuşma oluşturacak anlatımı sağlamak için metin ve metnin temel malzemesi olan dil üzerine çalışmalar yapmışlardır (Yıldız, 2012, s.84).

Metindilbilim ile ilgili çalışmaların bir diğer dayanağı ise MÖ 3. ve 2. yüzyıla dayanan İskenderiye Dönemi'ndeki filoloji çalışmalarıdır. O dönemlerde kuşaklar arası kültür aktarımını sağlamak için Homeros gibi tanınmış şairlerin, aydınların sözlü eserleri yazıya aktarıldıktan sonra bu metinler üzerinde biçim ve içerik açısından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Aynı yöntemle 15. ve 16. yüzyıllarda Rönesans ve Hümanizma yazarları tarafından da Antik Çağ'a ait metinlerin diğer dillere biçim ve içerik açısından doğru çevrilip çevrilmedikleri kontrol edilmiştir. Hatalı metinlerdeki eksiklikler tespit edilmiş ve bu metinler yeniden yazılmıştır (Şenöz, 2005, s.15). Dolayısıyla 18. yüzyıla kadar sözbilim etrafında gelişen metin çalışmaları, bu yüzyıldan itibaren biçembilim etrafında devam eder olmuştur. Biçembilim, metinlerin birer dil unsuru olmaları bakımından dilsel düzenleri üzerinde durmuştur. Dolayısıyla sözbilim, metinlerin daha etkili konuşma nasıl yapılır konusuyla ilgilenirken; biçembilim ise metinlerin doğru ve etkili dil kuralları ile nasıl oluşturulabileceği üzerinde durmuştur.

Araştırmaya konu olan *Öyle Bir Gece* adlı hikâyenin yazarı Rasim Özdenören, son dönem Türk edebiyatının hikâye alanında önemli isimlerinden biri olması yanında kendisinden sonra yetişen hikâye yazarları üzerinde de oldukça etkili olmuştur. Edebî ürünlerinin çoğu hikâyelerden oluşan yazarın eserlerinin merkezinde insan bulunmaktadır. Hikâyelerindeki kahramanlar, genellikle sosyal değişimler karşısında kimlik bunalımı yaşamakta; iç sıkıntılardan kurtuluş yolu ararken manevi alana yönelmektedirler. Eserlerinde anlattığı şeyi, nasıl anlattığını da umursayan yazar, Türk edebiyatında biçim ve içerik dengesini sağlayan önemli isimlerden biridir. Bugüne kadar on hikâye kitabı yayımlanmıştır. Yazar, ilk hikâyelerinden itibaren tüm hikâyelerinde modernleşme sürecinin topluma yansımalarını, hızlı ve köklü değişim sebebiyle kendi benine ve ait olduğu kültüre yabancılaşan insanı, değerler çatışmasını, inanç bunalımı ve yozlaşma gibi durumları değerlendirmiştir. *Öyle Bir Gece* adlı hikâyenin yer aldığı *Toz*, aşk temi ekseninde ilişkilerde yaşanan aldatma, aldatılma ve boşanmaları ele almış; kadın kimliği üzerinden modern yaşam düzeni içinde kendine bile yabancılaşan insanı irdelemiştir. Bu araştırmada, *Toz* adlı hikâye kitabı içinde yer alan *Öyle Bir Gece* (Özdenören, 2017, s.1131- 1133) adlı hikâye, metindilbilimsel tahlilin doğrudan metinle ilgili iki temel ölçütünden biri olan bağlaşıklık durumları açısından incelenmiştir. Araştırmada, *Rasim Özdenören'in hikâyeleri, metinselliğin bağlaşıklık ve bağdaşıklık ölçütleri çerçevesinde ele alınabilir mi?* temel sorunsalına bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yazarın *Öyle Bir Gece* adlı hikâyesi, metinsellik ölçütlerine uygun mudur?

2. Bu hikâye, metindilbilimsel çözümleme alanında yapılacak başka çalışmalara örnek metin işlevini üstlenebilmekte midir?

Rasim Özdenören'in *Öyle Bir Gece* hikâyesinin metindilbilimsel yaklaşımın temel ölçütlerinden biri olan bağlaşıklık unsurları açısından çözümlenmesiyle oluşturulan veri setindeki unsurlar, kategorilere yerleştirilirken; Torusdağ ve Aydın (2018) tarafından hazırlanmış olan *Metindilbilim ve Örnek Metin Çözümlemeleri* eserindeki tasnif model alınmıştır.

1. BAĞLAŞIKLIK

Küçük ölçekli yapı da denilen bağlaşıklık, bir metni oluşturan unsurlar arasındaki ilişkilerden oluşan yüzey yapı özellikleridir. Birbiri ardınca sıralanmış tümcelerden oluşan bir yapının metin niteliği kazanabilmesi için bu metni oluşturan tümcelerin, unsurların anlamlı bir bütünlük oluşturması, temel koşuldur. Metinde bu bütünlüğün oluşması da metni oluşturan dil unsurlarının söz dizimsel açıdan birbiriyle bağlantılı olmasına bağlıdır. Dolayısıyla metindeki unsurlar arasında bu bağlantıyı oluşturan biçimsel özelliklerin tümünü kapsayan bağlaşıklığı Öztürk (2018), metni oluşturan kelime, kelime grupları, tümceler arasında kurulan söz dizimsel özelliklerin anlam açısından da bir bütünlük oluşturması; Onursal (2003, s.128-129) ise bir metnin uyumlu olabilmesi için bu metni oluşturan yapıların dil bilgisel açıdan bir bütün oluşturacak şekilde birbiriyle anlamsal ve mantıksal bağlantılar kurması şeklinde tanımlamaktadırlar.

Herhangi bir metni oluşturan tümcelerin rastgele değil; söz dizimsel ve anlam bakımından bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirilmesi gerekmektedir. Metindeki her tümce, kendi başına bir anlam ifade ettiği gibi metnin bütününden de bir bölümün anlamını aktarmaktadır. Bu bakımdan bağlaşıklık için metnin söz dizimsel ve anlam yönüyle bir durumu, olayı ya da bilgiyi aktarması denilebilir. Nitekim herhangi bir iletiyi aktarmak için oluşturulan metinlerdeki bağdaşıklık (derin yapıdaki anlam bütünlüğü), söz dizimsel yapı üzerine oturtulmaktadır. Metnin söz dizimsel yapısına şifrelenen bu anlamın deşifre edilebilmesi için metindeki dilsel unsurların doğru bir yöntemle çözümlenmesi gereklidir.

1.1. Kelime Bağlaşıklığı

Metnin küçük ölçekli yapısı, temel olarak kelime düzeyindeki bağlaşıklık ve dil bilgisel açıdan bağlaşıklık olmak üzere iki yapı üzerine kurulur. Bir metni oluşturan her bir kelime;

metinde kullanıldığı yere göre anlam kazanır ve bu kelimeler, çeşitli dilsel ilişkiler ile bağlantı kuracak bir şekilde düzenlenerek metnin bağdaşıklığını oluşturur. Dolayısıyla metinde eş, zıt, yakın anlam, alt terim-üst terim, yineleme gibi özellikler bakımından birbiriyle ilişkilendirilen kelimeler, şekilsel ve derin yapı açısından bir bütünlük oluşturur.

1.1.1. Yineleme

Metindeki bağdaşıklığı sağlayan tümceler arası ilişkiler; tümceleri oluşturan kelimelerin dil bilgisel ve anlamsal açıdan birbiriyle ilişkilendirilmesi neticesinde oluşur. Bu ilişkilerin bir bölümü, metinde tekrar edilen kelimeler anlamına gelen yinelemelerden oluşur. Metinde verilmek istenen iletinin bir bütünlük ve akıcılık düzeni sağlayabilmesi için yinelenen kelimeler önem ifade eder. Dolayısıyla metinde belli bir düzene göre tekrarlanan kelimeler, metnin anlaşılmasına ve akılda kalıcılığına katkı sunar.

1.1.1.1. Aynı kelimenin yinelenmesi

Metni oluşturan kelimelerden bazıları metnin değişik bölümlerinde yinelenerek metinde aktarılmak istenen ileti ön plana çıkarılır. Yinelemelerden özellikle aynı kelimenin yinelenmesi; ifade edilmek istenen olay, durum veya bilgiyi vurgulama, görüşte ısrarcı olma, isteği onaylatma gibi durumlarda tercih edilen yapılarıdır (Dilidüzgün, 2008, s.75).

İncelenen hikâyede *rehber* beş kez, *kimlik* dört kez, *daracık*, *oda*, *duvar*, *kasaba* ve *düşünmek* kelimeleri üçer kez tekrarlanmıştır. Ayrıca *perde*, *ortalık*, *loşluk*, *barınak*, *anahtar*, *sıkıntı*, *defter*, *sabah*, *iç*, *birden*, *yönelmek*, *övmek*, *bulmak* kelimeleri de hikâyede en az iki kez tekrarlanan kelimelerdir. Bu hikâyede kahramanın bilinçaltının ona oynadığı oyunlara bağlı gerçekleşen olaylar, belli bir oluş sırasında aktarıldığı için hikâyede tekrar eden kelimeler ya ardışık tümcelerde aynı şekilde tekrar eden kelimeler ya da hikâyenin ilerleyen kısımlarında art gönderimde bulunmak amacıyla tekrar eden kelimeler şeklinde yer almaktadır. Yine 27, 50 ve 83. tümcelerde tekrarlanan *mi* soru edatı hem ahenk unsuru olarak yer almakta hem de hikâye kahramanının hemen her konuda kafa karışıklığı içinde olduğuna vurgu yapmaktadır.

1.1.1.2. Zıt veya yakın anlamlı kelimelerin yinelenmesi

Metinde bütünlüğü ve akıcılığı sağlama durumuna katkısı büyük olan yinelemelerin bir kısmı da zıt veya yakın anlamlı kelimelerden oluşur. Metinde sık sık aynı kelimelerin tekrarlanması, metnin akıcılığını zedeleyip metni sıkıcı bir metin hâline dönüştürme ihtimali taşıdığı için metinde ön plana çıkarılmak istenen ileti, zaman zaman zıt veya yakın anlamlı kelimeler kullanılarak vurgulanır.

İncelenen hikâyenin neredeyse tüm bölümlerinde zıt durumların hikâye kahramanı üzerindeki etkileri somutlaştırılmaya çalışıldığı için hem kelime düzeyinde hem de cümle düzeyinde zıtlıklardan fazlasıyla faydalanılmıştır. *On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68)*. tümcesinde bulmak-yitirmek; *Buraya gecenin bir vaktinde, yağmur ahmakıslatan türünde çiselerken saçını ıslatmış, boynundan aşağı yol bulmaya çalışırken geldiğini uzaklardan anımsar gibi oluyordu (8)*, *Ufacık kasabada insan yolunu yitirir mi, hayret (50)* tümcelerinde yol bulmak-yol yitirmek zıtlığı yer alırken; *Ortalıkta in cin top oynuyordu (16)*, *Birden loşluğu bir çingirak sesi doldurdu (17)* ve *ne manyaklık (74)!* “*Aklı başında biri gibi görünüyorsun da (76)*” *Bu kırılmış cümleyi işittiğinde sevdiğini itiraf etmek istedi (77): demek dengesiz, kaçık bir görüntüsü vardı (78)* tümceleri arasında da anlam düzeyinde bir zıtlık bulunmaktadır.

Motele benzer ahşap karışımı kâgir binanın daracık koridorunun ışıkları söndürülmüştü (14). *Hangi köşeden sızdığı belirsiz bir ışık yedi buçuk voltluk gücüyle ortalığı aydınlatmaktan çok karartıyordu (15)* tümcelerinde söndürmek- karartmak; *Ortalıkta in cin top oynuyordu (16)* *Küçük bir ormanın koca bir ırmağa benzeyen yolağında çınarlar altındaki türbeye yöneldiğinde yeni bir güne merhaba demenin süruru dolduruyordu evreni ve orada terk edilmiş bir ibriğin kulpunu (85)* tümcelerinde *in cin top oynamak-terk edilmek; Evet, mi, hayır mı diyeceğini kestiremedi (27)*, *On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68)* tümcelerinde *Kestirememek-ikirciklenmek; Kabirden çıkmış biri yıpranmış eşofmanıyla belirdi loşluğun derinlerinde (22)*, *O pörsümüş tekrarları tekrarlayarak avunabilirdi (66)* tümcelerinde ise *yıpranmış-pörsümüş* kelimeleri yakın anlamlarda kullanılmıştır. Böylelikle aynı kelimeleri tekrarlamak yerine yakın anlamlı kelimelerle hikâyenin sıkıcı bir metin olmasının önüne geçilmiş ve aynı zamanda hikâyede bütünlük sağlanmıştır.

1.1.1.3. Üst terim-alt terim ilişkili kelime kullanımı

Metnin yüzey yapısını oluşturan unsurlardan biri olan yinelemeler, kimi zaman da üst terim-alt terim ilişkisine bağlı olarak kullanılır. Böylelikle hem metnin kelime hazinesi zenginleştirilir hem de metinde konu bütünlüğü sağlanarak metin akıcı hâle getirilir.

İncelenen hikâyede *Perdenin ardından neredeyse su şırıltısını andıran bir ses (5): soyut bir kuşun civıltısı (6)...* *Dudunun çığlığı (7)...* tümcelerinde *ses* üst terimi *civıltı, çığlık, şırıltı alt terimleriyle; -Kimliğiniz lütfen (32)...* *Kimlik mi, kimliğim yok benim (33).. ben kimim ki(34)*,

Sürücü kartını uzatmak yeterliydi (35) tümcelerinde ise kimlik üst terimi, sürücü kartı alt terimiyle yinelenmiştir.

1.1.1.4. Genel kavramlar kullanma

Metinde kullanılan kelimeler, açık bir sistemin unsuru olan kelimeler ile kapalı bir sistemin unsuru olan dil bilgisel kavramlar ilişkisi düzleminde, yani genel veya özel anlam ifade eder bir nitelikte kullanılabilir (Halliday ve Hasan, 1976, s.274). Dolayısıyla metinde tercih edilen yinelemeler, kimi zaman genel bir anlam kimi zaman da özel bir anlam ifade edebilir.

İncelenen hikâyede *Kabirden çıkmış biri yıpranmış eşofmanıyla belirdi loşluğun derinlerinde (22) tümcesinde kabirden çıkmış biri* ifadesi, *Adam defterden gözlerini kaldırdı (36) tümcesinde adam* kelimesiyle; *Motele benzer ahşap karışımı kâgir binanın daracık koridorunun ışıkları söndürülmüştü(14) tümcesindeki motele benzer ahşap karışımı kâgir bina* ifadesi, *İşte, bir barınağı vardı ve sevinebilirdi (65)., Böyle bir barınağı bulamayanlar diye başlayıp dahası övünebilirdi de (67) tümcelerinde barınak* kelimesiyle; *On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68) tümcesindeki on yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulma* ifadesi, *o ikircikli durumun ardından sürekli koşup durdu (69) tümcesinde ikircikli durum; Ufacık kasabada insan yolunu yitirir mi, hayret (50) tümcesinde ise hikâyeye kahramanı, insan* kelimesi ile genelleştirilmiştir.

1.1.1.5. Kısmi Yinelemeler

Bir metinde aynı kelimenin gramer türleri bakımından farklı şekilleri tercih edilerek de yineleme sistemi oluşturulabilir. Yani metnin değişik bölümlerinde bir kelimenin eylem, ad, sıfat vb. şekilleri kullanılarak metinde anlam bütünlüğü sağlanırken; akıcılık unsuru gözden kaçırılmamış olur (Dilidüzgün, 2008, s.76).

İncelenen hikâyede *Sabaha, bilmediği bir sabaha gözünü açtığına, birden, ben neredeyim oldu (1), Haydi, aç şimdi gözünü de açık gitmesin (53) tümcelerinde gözünü açtığına-aç gözünü; Sabaha, bilmediği bir sabaha gözünü açtığına, birden, ben neredeyim oldu (1), Alacakaranlık oda bildik değildi (2) tümcelerinde bilmediği-bildik; Her şeyde bir avuntu bulacağını söyleyen o değil miydi (64), On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68) tümcelerinde keşfetmek anlamında bulacağını-bulduğunda; Her şeyde bir avuntu bulacağını söyleyen o değil miydi (64), O pörsümüştü tekrarları tekrarlayarak avunabilirdi (66) tümcelerinde avuntu-*

avunabilirdi; On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68), o ikircikli durumun ardından sürekli koşup durdu (69) tümcelerinde ikirciklenmişti-ikircikli; ve sonunda, işte, burada, bu daracık odanın lekeli duvarları arasında konuktu (7), konaklıyordu (72) tümcelerinde konuktu-konaklıyordu kısmi yineleme örnekleridir.

1.1.2. Eşdizimsel Örüntü

İlk kez 1750'de Harris tarafından “kelimelerin dizimine ilişkin çizgisel oluşum özelliği” şeklinde tanımlanan eşdizim kavramı üzerine günümüzde alanyazında pek çok farklı yaklaşım şekli yer almaktadır. Bu yaklaşımların ortak noktası ise eşdizimsel örüntülemeyi oluşturan sistemde en az iki unsurun bulunması ve bu unsurlar arasında da dizimsel bir ilişkinin kurulmuş olması gerektiği görüşüdür (Eken, 2016, s.31). Bu bakımdan eşdizimsel örüntüleme, metinde aktarılmak istenen ileti için ortak kavram alanı içinde bulunan kelimelerin bir bütün teşkil edecek bir biçimde kullanılmasıyla oluşan düzen şeklinde tanımlanabilir. Eşdizimlilik, bazı kelimelerin birbiriyle çeşitli yollarla ilişkilendirilerek belli bir sistem içinde kullanılmasıyla oluşur. Eşdizimsel örüntüleme, metindeki ileti için anlam yönüyle birbirini tamamlayan kavramları içermekte ve bu iletiyi detaylandırmaktadır (Taşıgüzel, 2004, s.77).

Yağcıoğlu (1999, s.57), temelde birbiriyle bağlantılı kelimelerin anlamsal bir bütünlük oluşturması şeklinde tanımladığı metinde eşdizimsel örüntülemeyi, tümce düzeyinde değerlendirmekte ve metindeki iletinin akıcı bir şekilde sunulmasını sağlayan tümceleri; metindeki bilgi akışına katkı sunan *asal tümceler* ile kelime bağları zayıf olduğu için bilgi akışında doğrudan bağlantısı bulunmayan *artık/yanal tümceler* şeklinde açıklamaktadır.

İncelenen hikâyede eşdizimsel örüntülenen kelimeler şöyledir:

Ses Motifi Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *su şırıltısı, kuş civıltısı, dudundun çığlığı, çingirak sesi, anahtar şakırtısı, horultu, fisıltı.*

Su Motifi Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *yağmur, Ahmakıslatan, çiselemek, ırmak, akıtmak, saçını ıslatmak.*

Duygu Motifi Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *kuşku, ürperti, sıkıntı, dehşet, avuntu, avunmak, sevinmek, övünmek.*

Düşünce Motifi Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *anımsar gibi olmak, kestirememek, bilmek, düşünmek, ikirciklenmek, aklından geçirmek.*

İç Mekân Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *motel, rehber, yer ayırtmak, konuk, konaklamak, bina, koridor, köşe, oda, barınak, kapı, duvar, anahtar.*

Dış Mekân Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *kasaba, orman, evren, dünya.*

Mekânın Durumu Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *ışık, loşluk, aydınlanmak, karartmak, alacakaranlık, ışığı söndürülmek.*

Modern Hayat Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *volt, sünger, kauçuk, elektrik kordonu, mika, üstüğü, kobalt, eşofman, masa, yastık, perde, araç, kimlik, sürücü kartı.*

İslam İnancı Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *kible, diz üstü çökmek, estağfurullah çekmek, tanrı, yönelmek, türbe, ölüm, kabir, ibrik.*

Göz Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *gözünü açmak, göz göze gelmek, gözüne doğru uzatılmak, gözü açık gitmek, gözü açık gitmemek.*

Yol Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *yol bulmaya çalışmak, dağ yolu, yolunu düşürmek, yolunu yitirmek, kendini yollara vurmak, yol kat etmek.*

Kişinin Ruh Hâli Etrafında Örüntülenen Kelimeler: *manyaklık, akli başında, dengesiz, kaçık.*

1.2. Dil Bilgisel Bağlılık

1.2.1. Gönderim

Yeryüzündeki varlıklar ile bu varlıkların dildeki ifadeleri arasındaki gönderim ilişkisi, dil bilimin önemli araştırma konularından biridir (Güven, 2017, s.2-3). Metinde oluşturulan anlam bütünlüğünü, alıcının zihninde canlı tutmak için bazı kelime, kavram ya da düşüncelerin farklı dilsel unsurlarla yinelenmesiyle bu unsurlar, gönderim öğeleri niteliği kazanır (Türkben, 2018, s.963). Türkçede gönderimsel sistem; kişi adları, gösterme adları, gösterme sıfatları, dönüşlülük adları, iyelik ve belirtme durum eki, çekimli eylemin yüklendiği kişi ekleri ile oluşturulur (Keçik ve Subaşı, 2004; Uzun, 2013, 1995). Bağlı biçim birimler, anlamı olmayan araçsal kelimeler niteliği taşıdığı için (Karaağaç, 2003, s.147) metinde bazı kelimelerin tekrara düşmeden anlamlarının yüzey yapıda belirgin hâle getirilmesini sağlar. Böylelikle metinde kısa ve akıcı bir anlatım şekli sağlanmış olur. Gönderimin dış gönderim ve iç gönderim olmak üzere iki türü bulunmakta: iç gönderim de ön gönderim ve art gönderim şeklinde kendi içinde ikiye ayrılmaktadır (Halliday ve Hasan, 1976, s.33).

1.2.1.1. Dış gönderim

Gönderim unsurunun işaret ettiği varlık, metinden bağımsız yani metin dışında ise bu gönderim türü dış gönderimdir. Dış gönderim, metnin asıl konusundan bağımsız olarak aktarılan her şeyi kapsar (Alemin, 2021, s.64). Bu bakımdan dış gönderim, metindeki iletiyi doğrudan yansıtmadığı için bağılıklığı oluşturmada katkısı zayıf da olsa metnin anlam bütünlüğünü destekleyici bir rol üstlenmesi bakımından önem taşır.

İncelenen hikâyede *Onun on bin ton ağırlığındaki yükünü kim çeker (4)*, *Ufacık kasabada insan yolunu yitirir mi, hayret (50)*, *Her şeyde bir avuntu bulacağını söyleyen o değil miydi (64)*, *Kararlama kibleye diz üstü çöküp şöyle en dibinden gelen bir fısıltıyla dünyayı dolduran bir “estağfurulllaah” çekmeye ne dersin (82)* tümcelerinde soru ile dış gönderim yapılmış; *Buraları ona öylesine övmüşlerdi ki, ölmeden yolumu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu (52)* tümcesinde hikâye dışındaki kişilere (öven kişiler) dış gönderimde bulunulmuş; *Öf, bu yastığın içi neyle doldurulmuş (54).. yapay sünger parçacıkları (55).. kauçuk döküntüleri (56).. elektrik kordonu (57).. mika (58).. üstüğü (59).. kobalt (60).. aklına ne gelirse (61)* tümcelerinde de yine hikâye dışındakilere seslenilmiştir.

1.2.1.2. İç gönderim

Gönderim unsurunun metnin içindeki bir varlığa işaret etmesi durumuna iç gönderim denir. Sadece metin içi gönderim, bağılıklık sisteminin oluşmasına katkı sunar. Gönderim unsurunun metinde tekrarlandığı her yerde, ilişkili olduğu kelime hatırlatılır; böylece vurgulanmak istenen kelimenin alıcının zihninde canlı bir şekilde yer alması sağlanır. Gönderimin ön ve art gönderim olmak üzere iki türü bulunmaktadır (Gürgün, 2016, s.1853).

1.2.1.2.1. Ön gönderim

Ön gönderim, bir metinde aralarında ilişki kurulan kelimedenden önce gönderim unsurunun kullanılması; sonrasında ilişkili olduğu kelimenin yüzey yapıda açığa çıkarılması durumudur. Ön gönderim, “*anamlı bir birimin yerini tutan bir unsurun metinde ondan daha önce anılması*” (Vardar, 1998, s.162) ile gerçekleşir. “*Şunu belirtmeliyim ki, bu üslupla hiç kimseyle sağlıklı bir ilişki kuramazsın.*” tümcesinde görüldüğü üzere *bu üslupla hiç kimseyle sağlıklı ilişki kuramama durumu*, daha önceki tümcede *şu* adılı ile belirtilmiştir.

İncelenen hikâyede, *Perdenin ardından neredeyse su şırıltısını andıran bir ses (5)* tümcesindeki “*su şırıltısını andıran bir ses*” ve *soyut bir kuşun civıltısı (6)* tümcesindeki

“soyut bir kuşun civıltısı” ifadeleriyle 7. tümcedeki *dudunun çığlığına* ön gönderimde bulunulmuştur. -*Gelir şimdi, dedi (21)* tümcesinde *gelir* ifadesinde yer alan boş adıl ile *Kabirden çıkmış biri yıpranmış eşofmanıya belirdi loşluğun derinlerinde (22)* tümcesinde yer verilen *kabirden çıkmış biri* ifadesine ön gönderimde bulunulmuştur. Ayrıca *Buraya gecenin bir vaktinde, yağmur ahmakıslatan türünde çiselerken saçını ıslatmış, boynundan aşağı yol bulmaya çalışırken geldiğini uzaklardan anımsar gibi oluyordu (8)* ve -*İşte burası, diyerek savuşmaya yöneldiğinde onu bırakmak istemedi (10)* tümcelerinde *buraya-burası* zamirleri ile *motele benzer ahşap karışımı kagir binaya* ön gönderimde bulunulmuştur.

1.2.1.2.2. Art gönderim

Art gönderim, metinde bir kelime veya kelime grubunun daha önce kullanılan bir kelimeye gönderme yapmasıdır. Vardar (1998, s.32) *yinelem* olarak adlandırdığı art gönderimi, metinde daha önce kullanılmış bir biçime (öncül) daha sonra gelen bir unsur (özellikle de bir adıl) aracılığıyla gönderme yapılması sonucu gerçekleşen söz dizimsel süreç şeklinde tanımlar. Art gönderim, bildirimde bulunduğu gönderim bakımından iki farklı şekilde gerçekleşir. Eş gönderim bildiren art gönderim, metinde daha önce geçen bir yapıya, tek bir kelimenin veya kelime grubunun gönderim yapması şeklinde gerçekleşir. “*Parkta bir adam yürüyordu. Bir köpekse onu takip ediyordu.*” örneğinde görüldüğü üzere *onu* adılı, ilk tümcedeki *bir adam* kelime grubuna gönderim yapmakta; *adam* ve *onu* kelimelerinin gönderim yaptığı şey aynı ve bu durum, net bir şekilde metinden anlaşılmaktadır. Çağrışım bildiren art gönderim ise metnin bütünün herhangi bir bölümünde aktarılan bilgi ile metnin herhangi bir yerinde açıkça belirtilmemiş unsurlara bağlı göndermelerdir. “*Otobüs tam zamanında geldi. Fakat şoför durakta durmadı.*” tümcesinde *şoför* kelimesi, ilk tümcede açık açık belirtilmediği hâlde otobüs kelimesinden yola çıkarak otobüsü süren bir şoförün bulunması gerekliliği bilgisine bağlı kullanılan bu unsur, çağrışım bildiren art gönderim özelliği taşımaktadır (Elyıldırım, 2008, s.122-123).

İncelenen hikâyede saptanan art gönderim örnekleri şu şekildedir:

Hikâye kahramanına art gönderimde bulunan boş adıllar: *oldu, anımsar gibi oluyordu, bırakmak istemedi, istemiyordu, göz göze geldi, kestiremedi, istedi, dedi, turlamaya çalışsa, biliyor, sapıyor, diyordu, düşündü, sevinebilirdi, avunabilirdi, övünebilirdi, ikirciklenmişti, koşup durdu, vurdu, yol kat etti, konuktu, konaklıyordu, açsa, itebilir, yıkabilirdi, istedi, isterse, yaparsa, uyudu, bayıldı, bilmiyordu, düşünüyordu, aklından geçirdi, sıktı, düşündü.*

Hikâye kahramanına art gönderimde bulunan kişi ekleri: *neredeyim, yer ayırtmış mıydınız, alırsınız, merak etmeyin, teşekkür ederim, düşürmezsem, aç, görünüyorsun, ne dersin.*

Hikâye kahramanına art gönderimde bulunan iyelik ekleri: *bilmediği, gözünü açtığında, saçını, boynundan, geldiğini, gideceği, bulacağı, diyeceğini, kimliğiniz, kimliğinizi, gözüne, yolumu, gözüm, gözünü, barınağı, yitirdiği, on yedi yaşında, on sekizinde, bulunduğu, ellerini, işiteceği, komşusu, işittiğinde, sevdiğini, görüntüsü, sevgilisi, isteyip istemediğini, yöneldiğinde.*

Hikâye kahramanına art gönderimde bulunan adılar: *kendini, kendini.*

Rehbere art gönderimde bulunan boş adılar: *dedi.*

Rehbere art gönderimde bulunan kişi ekleri: *gidebilecek misin.*

Rehbere art gönderimde bulunan adılar: *onu, beni, ona.*

Kabirden çıkmış birine art gönderimde bulunan boş adılar: *yürüdü, çıkarttı.*

Kabirden çıkmış birine art gönderimde bulunan iyelik ekleri: *tezgahının, defterini.*

Kadın yazara art gönderimde bulunan iyelik ekleri *bulacağını;* adılar *onu, o;* tanrıya art gönderimde bulunan iyelik eki *olmadığını,* adıl *onun;* türbedeki adama art gönderimde bulunan boş adıl *adammış;* perdeye art gönderimde bulunan adıl ise *onun* şeklindedir. Ayrıca *Kimliğinizi sabahleyin buradan alırsınız (37)* tümcesinde *buradan* zamiri ile *Tezgâhının arkasına yürüdü (23)* tümcesindeki *kabirden çıkmış kişinin tezgahına;* *Buraya kasabanın doğu yanından girdiğini biliyor (49)* tümcesinde *buraya* zamiri ile *Daracık odada turlamaya çalışsa da, boşuna (48)* tümcesindeki *daracık odaya;* *Buraları ona öylesine övmüşlerdi ki, ölmeden yolumu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu (52)* tümcesindeki *buraları* zamiriyle *Kasabanın içinden geçip dağ yoluna sapıyor (51)* tümcesindeki *dağ yoluna* ve *Küçük bir ormanın koca bir ırmağa benzeyen yolağında çınarlar altındaki türbeye yöneldiğinde yeni bir güne merhaba demenin süruru dolduruyordu evreni ve orada terk edilmiş bir ibriğin kulpunu (85)* tümcesindeki *orada* zamiriyle de yine aynı tümcedeki *türbe* kelimesine art gönderimde bulunulmuştur.

1.2.2. Eksilti

Eksilti, tümcede olması gereken bir kelime ya da kelime grubunun tümcede yer almaması, eksik unsurun metin çözücü tarafından anlaşılması veya tamamlanması ile oluşur. Tümcede eksilteli yapılar özne, nesne, yüklem ya da tamlayan eksiltisi şeklinde görülebilir (Torusdağ, 2015, s.134).

Türkçede eksilteli yapılar, metin üreticilerinin dili kullanım şekillerine bağlı olarak ortaya çıkar. Metin üreticileri, metindeki bazı bölümlerin metin çözücü tarafından üretilmesini hedeflediği için metinde yer yer bazı boşluklar bırakır. Buna bağlı olarak üretici ile çözücü arasında metin aracılığıyla ilişki kurulur (Özkan, 2004, s.180).

İncelenen hikâyede kahramana gönderimde bulunan *O* adının eksikliği metnin bütününde yer almaktadır. *Gelir şimdi, dedi (21)* tümcesinde yer alan *gelir* ifadesiyle *kabirden çıkmış birine* gönderimde bulunulmuş; ancak tümcede eksilti yapılarak özneye yer verilmemiştir. Yine aynı tümcede *dedi* ifadesiyle de *rehbere* gönderim yapılmış; ancak *rehber* de tümcede şeklen yer almamıştır. Benzer şekilde *Tezgâhının arkasına yürüdü (23)*, *Defterini çıkarttı (24)* ve *Haza adammış diye aklından geçirdi (87)* tümcelerinde de yine özne eksikliği dikkat çekmektedir. Bundan başka kahramana ait nesne, eşya, durum vb.'lerin ifade edildiği ad tamlamalarında tamlayan eksikliği (*bilmediği, gözünü açtığında, saçını, boynundan, geldiğini, gideceği, bulacağı, diyeceğini, kimliğiniz, kimliğinizi, gözüne, yolumu, gözüm, gözünü, barınağı, yitirdiği vb.*); *konaklıyordu (72)* tümcesinde yer tamlayıcısı; *ellerini açsa duvarları iki yana itebilir ve birazdan horultusunu işiteceği komşusunun üzerine bu duvarlardan birini yıkabilirdi (73)* tümcesinde ise birleşik zaman çekimi eksiltisi görülmüştür. Diyalog anlatım özelliği gösteren *Kimliğiniz lütfen (32)* tümcesinde yüklem eksiltisi; *yapay sünger parçacıkları (55)* *kauçuk döküntüleri (56)* *elektrik kordonu (57)* *mika (58)* *üstüğü (59)* *kobalt (60)* *aklına ne gelirse (61)* ifadelerinde de yine noktalama işaretleri ile yapılan yüklem eksiltisi görülmektedir.

1.2.3. Değişiririr

Değişiririr, bir veya birkaç unsuru metin boyunca tekrarlamak yerine bu unsurun ilk kullanıldığı tümceden sonraki tümcelerde, başka bir unsur ile yer alması durumudur. Böylece metin, gereksiz tekrarlardan arındırıldığı için duru bir anlatım niteliği kazanır. Değişiririr ve eksilti, metinde birbirine benzer bir kullanım özelliği göstermeleri bakımından zaman zaman karıştırılmaktadır. Ancak değişiririrde; değişiririr unsuru (kullanıldığı yerde), yerine geçtiği kelime, kelime grubu veya tümcenin tüm fonksiyonunu üzerinde bulundurur. Böylece metin, önceki bilgilerin sık sık tekrarlanmasına bağlı sıkıcılıktan arındırılır ve anlam açısından da yoğunluk kazanır. Eksiltide ise, eksiltelen bölüm için -değişiririrde olduğu gibi- başka herhangi bir unsur kullanılmaz (Gürgün, 2016, s.1857).

İncelenen hikâyede değiştirim ögeleri pek tercih edilmemiştir; tespit edilen iki örnek şöyledir: *Böyle bir barınağı bulamayanlar diye başlayıp dahası övünebilirdi de (67)* tümcesinde *böyle* kelimesiyle *Motele benzer ahşap karışımı kâgir binanın daracık koridorunun ışıkları söndürülmüştü (14)* tümcesinde yer alan *motele benzer ahşap karışımı kâgir bina* ifadesi art gönderimli bir şekilde değiştirim yapılarak belirtilmiştir. *Biri, bir ara ona öyle demişti değil mi (75)* tümcesinde ise *öyle* kelimesiyle “*Aklı başında biri gibi görünüyorsun da (76)*” tümcesinin bütünü, ön gönderimli bir şekilde değiştirim yapılarak ifade edilmiştir.

1.2.4. Bağıntı Ögeleri

Bağlaçlarla aynı anlam ifade eden bağıntı ögeleri; kelimeler, tümceler ya da paragraflar arasında anlamsal ve mantıksal ilişki kurarak geçiş sağlayan dilsel unsurlardır. Gramer kitaplarının çoğunda bağıntı ögeleri, müstakil bir bölümde yer almasa da bağlaçlar başlığı altında izah edilmektedir. Bağlaçlar ise sözün herhangi bir yerinde iki kelimeyi, iki cümleyi ve bazen de iki paragrafı bağlamaya yarayan unsurlar (Banguoglu, 2015, s.390); kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri veya paragrafları şekil ve anlam açısından birbirine bağlayan gramer unsurları (Korkmaz, 2009, s.1091) olarak tanımlanmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda bağıntı ögelerinin kelimeler, cümleler, paragraflar arasında sebep-sonuç, karşılaştırma, sıralama, zıtlık, öncelik-sonralık vb. bakımından ilişkiler kurarak metnin yüzey yapısını oluşturan bağlaşıklık unsurlarından olduğu söylenebilir.

İncelenen hikâyeye, derin yapıda oldukça yoğun ancak yüzey yapıda kısa bir görünüm sergilemesine karşın konusu itibarıyla hikâyeye kahramanın bilinçaltında anlık değişen durumları ve bu durumların sebeplerini izah etme amacı taşıdığı için hikâyede değişik bağıntı ögeleri sıklıkla kullanılmıştır: *gerçi, üstelik, bu yüzden, sanırsın ki, ama, dersin ki, de, ve, demek, mu...mu, ki.*

1.2.5. Koşutluk Benzerlik

Koşutluk benzerlik, söz dizimsel bir yapının farklı unsurlarla tekrarlanması yani bir tümcede bulunan öge dizilişinin farklı kelimeler ve içerikle başka bir tümcede aynı diziliş ile yer almasıdır. Koşutluk benzerlik daha çok konuşma, şiir dilinde ya da reklamlarda tercih edilen bir yapıdır. Bu kullanım, “*-Kapınızın kilidi mi bozuldu? Bizi arayın. / Çatınız mı Akıyor? / Bizi arayın. / Bankanız size komşunuzdan daha yakın.*” reklam metniyle örneklendirilebilir (Dilidizgün, 2008, s.70).

İncelenen hikâyede koşut yapının dikkat çeken örnekleri şöyledir: *soyut bir kuşun civıltısı (6)* ve *Dudunun çığlığı (7)*; *Evet, mi, hayır mı diyeceğini kestiremedi (27)* ve *Uyudu mu, bayıldı*

mi, bilmiyordu (83); On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68) ve kahvaltıda sevgilisi meyve suyu isteyip istemediğini sordu (84); ne isterse yapabiliyordu (79) ve Demek ne yaparsa giderdi (80). Ayrıca şu örneklerde de benzer zaman eklerinin farklı fiillerle hikâyeye boyunca tekrarlanmasıyla koşut yapılar oluşturulmuştur: *Buraya gecenin bir vaktinde, yağmur ahmakıslatan türünde çiselerken saçını ıslatmış, boynundan aşağı yol bulmaya çalışırken geldiğini uzaklardan anımsar gibi oluyordu (8), Hangi köşeden sızdığı belirsiz bir ışık yedi buçuk voltluk gücüyle ortalığı aydınlatmaktan çok karartıyordu (15), konaklıyordu (72), Uyudu mu, bayıldı mı, bilmiyordu (83).*

1.2.6. Zaman Uyumu ve Görünüş

Metinde bağlaşıklık, zaman ve görünüş gibi fonksiyonları bulunduran dilsel unsurlarla da sağlanabilir. Zaman, özellikle anlatı metinlerinin en önemli unsurlarından biridir. Zamanın fiziksel, söz dizimsel ve dilsel olmak üzere farklı boyutlarından söz edilebilir: fiziksel zaman; yaşanmış, yaşanan ya da yaşanacak olan belirli ve sonsuz çizgisellikteki zamandır. Söz dizimsel zaman; takvim zamanı, gerçek zamanın içeriğine uygun zamandır. Söz dizimsel zamanda sabah, akşam, hafta, ay, mevsim gibi önce / sonra karşıtlığı veya ölçümleme bildiren farklı boyutlar söz konusudur. Dilsel zamanda ise söz dizimsel zamanların herhangi birinde gerçekleşen olayları tarihlendirerek dille ifade etme durumu mevcuttur (Torusdağ, 2015, s.153).

Bir metindeki olaylar ya da durumlar yukarıdaki zaman dilimlerinin herhangi birinde başlayıp zamansal anlamda belirli bir sıra ile gerçekleşir. Erkman Akerson (2007, s.262-263), dilde karşılığı bulunan zamanlardan şu an içinde bulunulan zaman yani geniş zaman, dilimlenmemiş zaman; geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman biçiminde bölümlere ayrılan zamanları da dilimlenmiş zaman olarak değerlendirmektedir. Hikâyeye gibi anlatı metinlerinde geçmiş zaman ve şimdiki zamanın hikâyesi çok görülür. Birinci zamanla olaylar veya durumlar, belirli bir zaman sırasına göre aktarılırken; ikinci zamanla da daha çok betimlemeler yapılır.

Zamandan farklı bir işlevi bulunan görünüş ise bir olay ya da durumun belirli bir zaman dilimine nasıl yayıldığını ifade eder. Herhangi bir metinde görünüm işlevini, biterlik ve bitmezlik olarak iki farklı açıdan değerlendirmek mümkündür. Olayların sürekliliğini bildiren görünüş bitmezlik iken; olayların tek bir seferde gerçekleşip ardından başka olayların

gelmesine biterlik denir. Örneğin “*Annemle telefonda konuşurken kapı çaldı.*” tümcesinde anne ile konuşma geri planda devam eden bir olay olduğu için bitmezlik durumu taşımakta; kapının çalması ise bir defalık, kısa zamanda gerçekleşen bir olay olduğu için biterlik ifade etmektedir. Dolayısıyla Türkçede geniş zaman bazen de şimdiki zaman bitmezlik gösterir; geçmiş zaman ifadesi olan dilsel unsurlar ile şimdiki zaman biterlik gösterir (Dilidüzgün, 2008, s.70-71). Metinler, süredizimsel olay veya durumların sona doğru aktarılması ile oluşur. Ancak bazı metinlerde olay veya durumların gerçekleşme zamanı, süredizimsel değil de geriye dönüş tekniğiyle de düzenlenebilir. İncelenen hikâyenin başlangıç zamanı net bir şekilde verilmemiştir. Hikâye, kahramanın gözlerini bir sabaha açmasıyla başlamış ve bulunduğu yere nasıl geldiğini hatırlamaya çalışmasıyla devam etmiştir. Dolayısıyla zaman belirteci *bir sabah* ile başlayan hikâyede, sabahtan birkaç saat öncesinde gerçekleşen olaylar hatırlandığı ve aktarıldığı için geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemle hikâyede birkaç saat önce gerçekleşen olaylar aktarıldıktan sonra son bölümde, başlangıç zamanı olan *bir sabaha* dönülmekte; hikâye kahramanının yaşadıklarının rüya mı yoksa bir anlık kendini kaybetme esnasında yaşanan durumlar mı olduğu sorgulanmaktadır. Son bölümde ise kahramanın türbeye gidişini anlatan tümcedeki *yeni bir güne merhaba demenin süruru* ifadesinden hikâyenin gerçekleşme zamanı olan sabahtan birkaç saat sonra kahramanın türbeye varmasıyla hikâye, son bulmaktadır.

Bu hikâyede bütün anlatı metinlerinde olduğu gibi geçmiş zaman ve şimdiki zamanın hikâyesi sıklıkla kullanılmıştır. Doğrudan aktarımların yer aldığı diyalog bölümlerinde ve iç konuşmalardan oluşan bölümlerde dilimlenmemiş zaman yani geniş zaman tercih edilmiş; daha çok durum veya olay betimlemelerinin yer aldığı kısımlarda ise dilimlenmiş zamanlardan faydalanılmıştır. Başka bir deyişle hikâye kahramanının duygu, düşünce durumlarını ifade eden bölümlerin bitmezlik ifade eden zaman ekleri ile (*çeker, biter, yitirir mi vb.*); çok kısa bir zamanda, hatta anlık gerçekleşen olay ya da durumların ise biterlik ifade eden zaman ekleri (*oldu, değildi, oturmuştu, ıslatmış, istemedi, düşündü, soğuruyormuş vb.*) ile oluşturulduğu söylenebilir.

1.2.7. İşlevsel Tümce Yapısı

Konuşma dilinde vurgu, tonlama gibi olanaklardan yararlanılarak bir öge ön plana çıkarılır, yazı dilinde ise vurgulanmak istenen öge, vurgu derecesine göre yükleme yakın bir konuma yerleştirilir. Türkçede tümcelerin genel söz dizimi *özne + yardımcı unsurlar + yüklem* biçimindedir. Yüklem sona bulunmadığı her tümce ise devrik tümce olarak adlandırılır. Devrik tümcelerde özne, nesne veya yer dizimsel unsurlar yüklemden sonra gelebilir. Devrik

tümcelerinin daha çok konuşma veya şiir dilinde kullanıldığı bilirse de düz yazıda da zaman zaman tercih edilen ve etkili bir anlatımı kuvvetlendiren bir unsur olduğu söylenebilir (Torusdağ, 2015, s.167-169).

İncelenen hikâye *Kabirden çıkmış biri yıpranmış eşofmanıyla belirdi loşluğun derinlerinde* (22), *Kimlik mi, kimliğim yok benim* (33), *.. bir anahtar uzatılıyor gözüne doğru* (41), *Haydi, aç şimdi gözünü de açık gitmesin* (53), *Küçük bir ormanın koca bir ırmağa benzeyen yolağında çınarlar altındaki türbeye yöneldiğinde yeni bir güne merhaba demenin süruru dolduruyordu evreni ve orada terk edilmiş bir ibriğin kulpunu* (85) tümceleri, işlevsel tümce yapısı örnekleridir.

1.2.8. Örtük Anlatım

Örtük anlatım, metinde anlatılan olay ya da durumun veya aktarılan bilginin bazı bölümlerinin açık açık yüzey yapıda belirtilmeyip kapalı bir şekilde metaforlar veya açıklayıcı bilgilere bağlı sezdirimler ile ifade edilmesidir. İmer, Kocaman ve Özsoy (2011, s.206) örtülü anlam olarak nitelendirdiği bu unsuru, bir metnin biçimsel yapısında yer alan metaforik ifade biçimleri ile sezdirilen anlam şeklinde tanımlamıştır.

Metindeki örtük anlatımın temel amacı, alıcılığı da metin üretme sürecine dâhil etmektir. Metin üreticisi, metinde bazı olay/durumları net olarak aktarmaz; kullandığı metaforlar ile bazı anlamların alıcı tarafından yeniden üretilmesine olanak sunar. Nitekim edebî metinlere, sürükleyici, heyecan verici kimi zaman da adeta matematik problemi gibi mantıksal çözümler getirici nitelikler, örtük anlatım ile kazandırılır. Böylelikle metni okuyan her okur; öznel bakış açısıyla metinden yeni anlamlar çıkarır, metni anlam açısından yeniden üretir. Neticede metin, anlam zenginliği kazanmış olur.

İncelenen hikâye, örtük anlatım ve dolayısıyla metaforlar bakımından oldukça zengin bir görünüm sergilemektedir. Hikâyede kullanılan örtülü ifade örnekleri şöyledir: Hikâyede kahramanla oteldeki görevli arasındaki diyalogdan kahramanın kimliğinin yanında olmadığı ve görevli kişiye ehliyetini vermesine bağlı olarak araç kullanmayı bildiği; hikâyenin 68, 69, 70, ve 71. tümcelerinden kahramanın 18 yaşını geride bırakmış bir yetişkin olduğu ve 18 yaşından anlatı zamanına kadar çok fazla kitap okuduğu hâlde bazı konularda (Tanrının varlığı) kafa karışıklığını gideremediği çıkarımlarında bulunulabilir. Hikâyedeki metafor örnekleri ise şöyledir: Kahramanın esas kimliği ile örtüşmeyen yaşam şeklini temsil eden *kent*

hayatı, gecenin bir yarısı yolunu kaybettiği *dağ yolu* ve orada bulunan *motel* ile somutlaştırılmakta; kahramanın ait olduğu yer ise *kasaba* olarak adlandırılmaktadır. Hikâyede kahramanın otele gidişi ve vardığı andan itibaren yaşanan olay ve durumların tamamı, İslam inancına göre hayatını kaybeden bir kişinin son yolculuğa uğurlanmasını ve mezardaki ilk gecesini metaforik olarak anlatmaktadır: 7. tümcede *dudunun çılgılığı* ile dünya hayatında, başkalarından duyduğu doğru veya yanlış her şeyi aynen tekrarlayan kişilerin öldükten sonraki durumları; 8. tümcede *otele giderken ahmakıslatan türde yağan yağmurun kahramanın saçlarını ıslatması* ile ölen kişinin yıkanması; 14. tümcede *motele benzer ahşap karışımı kagir bina* ile mezar; 15. tümcede *yedi buçuk voltluk ışık ile ölen kişinin mezarı başında okunan Fatiha; oteldeki görevlinin defteri* ile Levh-i Mahfuz ve *kimlik, sürücü kartıyla da* kahramanın bu defterde kayıtlı iyilik ve kötülüklerine göre ahiretteki yerini belirleyecek olan durumlar; 49. tümcede *kahramanın ne yapacağını bilmez bir hâlde otel odasında turlarken olduğu yerden geri dönüşün mümkün olmadığını* ifade ettiği *kasabanın doğu yanından girmek* metaforuyla da ölen kişinin, ayakları doğu tarafı gösterecek şekilde mezara yerleştirilmesi somutlaştırılmaktadır.

SONUÇ

Rasim Özdenören, kaleme aldığı eserlerin pek çoğunda varlık/yokluk, modern/geleneksel yaşam tarzı, mutluluk/mutsuzluk, iyi/kötü gibi zıt kavramların görünür alemdeki manaları, birey üzerindeki tesirleri ve bu tesirlerin sonuçları üzerinde durmuştur. Dolayısıyla onun eserleri için *zıtlıkların çatışma hâli* yorumu yanlış olmayacaktır. Ancak Özdenören, eserlerinde ele aldığı bu temleri, çoğunlukla açık açık ifade etmemiş; metaforik bir yaklaşım tarzıyla gündelik hayatın doğal akışına adeta kodlamıştır. Bu durumun tabii sonucu olarak onun eserleri ilk bakışta, yani yüzeysel yapıda çok kısa metinler gibi görünse de derin yapıda kurgulanmış anlam dünyası bakımından oldukça yoğun ve zengin bir içerik sergilemektedir. Özdenören eserlerinde, modern hayat/kent, geleneksel yaşam/kasaba, kulaktan dolma öğrendiği şeyleri sürekli tekrar eden modern dünya insanı/dudu kuşu vb. metaforları ve bir, iki, yedi, on gibi rakam motiflerini sıklıkla kullanmıştır. Buna bağlı olarak onun eserleri metinler arası veya çok yönlü okuma yapma noktasında zengin bir malzeme sunmaktadır.

Bu çalışmada Özdenören'in *Öyle Bir Gece* adlı hikâyesi, metinsellik ölçütlerinden olan bağlaşıklık unsurlarına göre tahlil edilmiştir. Bu bağlamda hikâyedeki kelime bağlaşıklığı, eşdizimsel örüntü, gönderim, eksilti, değiştirim, bağıntı öğeleri, koşutluk/benzerlik, zaman uyumu ve görünüş, işlevsel tümce yapısı, örtük anlatım unsurları tespit edilmiştir.

Özdenören, bu hikâyesinde kim olduğunu bulmaya çalışan bireyin bilinçaltındaki bunalımlarını aktarmaya çalışmıştır. Bununla birlikte hikâyede modern hayatın insanı rahatsız eden tarafları da eleştirel bir yaklaşımla dile getirilmiştir. Dolayısıyla olaydan ziyade durum niteliği taşıyan hikâyede sürekli değişen durumların betimlenmesine bağlı olarak kelime bağlaşıklığı, kısmi yinelenen kelimelerle ve daha ziyade zıt anlamlı kelimelerle sağlanmıştır. Aynı zamanda bu hikâye sıfır odaklayım tekniğiyle yazıldığı için hikâyede kimliği ve hatta adı dahi belli olmayan bir kahraman tercih edilmiş; böylelikle bu kahraman aracılığıyla aynı durumda olan diğer bireylere de mesaj verilmiştir. Buna bağlı olarak hikâyedeki kahraman, hikâye boyunca *adam*, *insan* ifadeleriyle ve ayrıca hikâyenin başında geçen kimi yer adları ve bazı başka ayrıntılar da *barınak*, *durum* gibi kelimelerle yinelenerek tümceler arası bağlaşıklık genel kavramlar çerçevesinde kurulmuştur. Hikâyenin konusuna bağlı olarak tercih edilen kelimeler, eşdizimsel olarak örüntülendiğinde, derin yapıdaki temel izlek hakkında fikir yürütmek kolaylaşmaktadır. Hikâyede sık sık bazı sorular aracılığıyla dış gönderimlerde bulunulmuş ve böylelikle okuyucunun ilgisi canlı tutulmuştur. Hikâye, kahramanın bilinçaltındaki durumlara bağlı kurgulandığı için hikâye tamamlanincaya kadar boş adıl, iyelik ekleri ve şahıs ekleriyle *kahramana* art gönderimlerde bulunulmuştur. Aynı zamanda hikâyenin diğer kahramanları olan *rehbere*, *kabirden çıkmış birine* ve *kadın yazara* da zaman zaman art gönderim/ön gönderimlerde bulunularak tümce bağlaşıklığı sağlanmıştır. Hikâyede eksilteli yapılardan da faydalanılmıştır; ancak hikâyenin tümce ve kelime bağlaşıklığı kuvvetli bir şekilde kurulduğu için bu türden kullanımlar herhangi bir karışıklığa sebep olmamıştır. Hikâyede çok kısa bir zamanda, hatta anlık gerçekleşen duygu değişimleri betimlendiği için değiştirim öğelerine çok fazla yer verilmemiştir. Yalnızca kahramanın iç konuşmaları esnasında hikâyenin başında tasvir edilen nesnelere özelliklerini tekrarlamak yerine *böyle* ifadesi kullanılmıştır. Bu türden kullanımlar, hikâyenin gereksiz yinelemelerden arındırılmış, duru bir metin olmasını sağlamıştır. Hikâyede anlam bakımından ardışık tümceler tercih edildiği için tümceler birbirleriyle bağlantılarına uygun pek çok bağıntı ögesi kullanılmıştır. Hikâyede koşut yapılar ve devrik tümceler ile etkili bir anlatım sağlanmış; kimi bölümlerde ifade edilmek isten şey, açık açık söylenmemiş, bunun çözümü okuyucuya bırakılmıştır. Örneğin 82. tümcede soru aracılığıyla önerilen durumun gerçekleşip gerçekleşmeme ikilemi, sonraki tümcelerde net bir şekilde ifade edilmezken; 87. tümcede *kahramanın türbedeki ibriğin kulpuna sımsıkı kavradığının* söylenmesine bağlı olarak önerilen durumun gerçekleşmiş olma ihtimalinden söz edilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1993). *Şiir Dili ve Türk şiir dili*. Ankara: Be-Ta Basım Yayım.
- Aksan, D. (1999). *Anlambilim (anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi)*. Ankara: Engin Yayınları.
- Alemin, H. (2021). Hasan Ali Toptaş'ın "Kuşlar Yasına Gider" Adlı Romanın metindilbilimsel açıdan incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük: Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Bölükbaş, F. (2010). Metin dilbilimsel çözümleme: Muzaffer İzgi'nün yedi uyurlar öyküsü. *Cyprus Folklor/ Edebiyat*, 16(63), 99-116.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metin dilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
- Eken, N.T. (2016). Eş dizimlerin saptanmasına ve betimlenmesine yönelik kuram ve yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 28-47.
- Elyıldırım, S. (2008). Ömer Seyfettin öykülerinde art gönderim kullanımı. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 36, 121-146.
- Erkman Akerson, F. (2007). *Dile genel bir bakış*. İstanbul: Multilingual.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Gürgün, H. (2016). Metindilbilimsel yöntem ile çözümlenen Sait Faik'in dülger balığının ölümü'nde insanın doğaya tahakkümü ve ötekileştirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1841-1882.
- Güven, M. (2017). Türkçe sesli betimlemede gönderimsel ögeler. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 1-20.
- Halliday, N. A. K. ve Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman Group Limited.
- Hartman, P. (1964). Text, texte, klassen von texten. in: *zeitschrift für literatur kunst, Philosophie*, 1, 15-25.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- İmer, K.; Kocaman, A.; Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Keçik, İ. ve Subaşı, L. D. (2004). *Türkçe sözlü ve yazılı anlatım*. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri/şekil bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.

- Onursal, İ. (2003). *Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık* (Haz. Prof. Dr. Ayşe Kıran, Doç. Dr. Ece Korkut, Dr. Suna Ağildere, s. 121-132.). İstanbul: Multilingual.
- Özdenören, R. (2017). *Elli yılın öyküsü*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Özkan, B. (2004). Metindilbilim, metindilbilimsel bağdaşıklık ve Haldun Taner'in "On İkiye Bir Var" adlı öyküsünün metindilbilimsel bağdaşıklık görünümleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 167-182.
- Öztürk, B. (2018). Tartışma metinlerinde dilbilgisel bağlaşıklık kullanımı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58(1), 1139-1168.
- Şenöz, C.A. (2005). *Metin dilbilim ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Taşgüzel, S. (2004). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında öğretici nitelikli metinlerdeki eş dizimsel örüntülerin görünümü. *Dil Dergisi*, 125, 72-87.
- Torusdağ, G. (2015). *Memduh Şevket Esendal'ın öykülerine metindilbilimsel bir yaklaşım* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Torusdağ, G. ve Aydın, İ. (2018). *Metindilbilim ve örnek metin çözümlemeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türkben, T. (2018). Beşinci sınıf türkçe ders kitabı metinlerinin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(14), 961-986.
- Türkçe Sözlük*. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uzun L. (1995). *Orhun yazıtlarının metindilbilimsel yapısı*. Ankara: Simurg.
- Uzun, L. (2013). *Metindilbilim: temel ilke ve kavramlar* (Ed. A. S. Özsoy ve Z. E. Emeksiz, Genel Dilbilim-II, s. 152-180) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimler sözlüğü*. İstanbul: ABC Basımevi.
- Yağcıoğlu, S. (1999) Gazete köşe yazılarına eş dizimsel örüntüleme ve ideoloji. *Dilbilim Araştırmaları*, 55-64.
- Yıldız, N. (2012). *Sofistler ve Sokrates, ilkçağ felsefesi* (Ed. Serdar Uslu). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Zeyrek, D. (1996). *Söylem ve toplum, söylem üzerine* (Ed. Ahmet Kocaman). Ankara: Hitit Yayınevi.

ÖYLE BİR GECE

Sabaha, bilmediği bir sabaha gözünü açtığında, birden, ben neredeyim oldu (1).

Alacakaranlık oda bildik değildi (2). Kalın koyu renk perde görüş uzaklığının önünde lök gibi oturmuştu (3). Onun on bin ton ağırlığındaki yükünü kim çeker (4)? Perdenin ardından neredeyse su şırıltısını andıran bir ses (5): soyut bir kuşun cıvıltısı (6)...

Dudunun çılgılığı (7)...

Buraya gecenin bir vaktinde, yağmur ahmakıslatan türünde çiselerken saçını ıslatmış, boynundan aşağı yol bulmaya çalışırken geldiğini uzaklardan anımsar gibi oluyordu (8).

Rehberi (9):

-İşte burası, diyerek savuşmaya yöneldiğinde onu bırakmak istemedi (10). Gerçi rehber görevini bitirmişti (11). Üstelik bu geç vakitte gideceği yere araç bulacağı kuşkuluydu (12). Bu yüzden onu bırakmak istemiyordu (13).

Motele benzer ahşap karışımı kâgir binanın daracık koridorunun ışıkları söndürülmüştü (14). Hangi köşeden sızdığı belirsiz bir ışık yedi buçuk voltluk gücüyle ortalığı aydınlatmaktan çok karartıyordu (15). Ortalıkta in cin top oynuyordu (16). Birden loşluğu bir çingirak sesi doldurdu (17). Ürperti (18). Rehberle göz göze geldi (19). Rehber (20):

-Gelir şimdi, dedi (21).

Kabirden çıkmış biri yıpranmış eşofmanıyla belirdi loşluğun derinlerinde (22). Tezgâhının arkasına yürüdü (23). Defterini çıkarttı (24):

-Yer ayırtmış mıydınız (25)?

Sanırsın ki, ayırtmasan yer yok (26)! Evet, mi, hayır mı diyeceğini kestiremedi (27): zıt bir cevap vermek istedi (28). Ama (29):

-Evet (30)! Dedi (31).

-Kimliğiniz lütfen (32)... *Kimlik mi, kimliğim yok benim (33).. ben kimim ki(34)..* Sürücü kartını uzatmak yeterliydi (35). Adam defterden gözlerini kaldırdı (36):

-Kimliğinizi sabahleyin buradan alırsınız (37). Kahvaltı on otuzda biter.. (38) ikinci kat, on iki numara (39)...

İşte (40).. bir anahtar uzatılıyor gözüne doğru (41). Rehberine dönüyor (42):

-Gidebilecek misin (43)?

-Beni merak etmeyin, size iyi geceler (44)...

-Teşekkür ederim (45).. iyi geceler (46).

Anahtarlar, yuvasında dönerken kocaman şakırtılar çıkartıyor, dersin ki kale kapısı açılıyor (47).. Daracık odada turlamaya çalışsa da, boşuna (48).. Buraya kasabanın doğu yanından girdiğini biliyor (49). Ufacık kasabada insan yolunu yitirir mi, hayret (50)! Kasabanın içinden

geçip dağ yoluna sapıyor (51). Buraları ona öylesine övmüşlerdi ki, ölmeden yolunu buraya düşürmezsem gözüm açık gider diyordu (52). Haydi, aç şimdi gözünü de açık gitmesin (53).

Öf, bu yastığın içi neyle doldurulmuş (54).. yapay sünger parçacıkları (55).. kauçuk döküntüleri (56).. elektrik kordonu (57).. mika (58).. üstüğü (59).. kobalt (60).. aklına ne gelirse (61).. Var olmanın sıkıntısından söz açan kadın yazarın dediklerini düşündü (62): sıkıntının dehşeti onu içine doğru soğuruyormuş(63). Her şeyde bir avuntu bulacağını söyleyen o değil miydi (64)? İşte, bir barınağı vardı ve sevinebilirdi (65). O pörsümüş tekrarları tekrarlayarak avunabilirdi (66). Böyle bir barınağı bulamayanlar diye başlayıp dahası övünebilirdi de (67). On yedi yaşında yitirdiği tanrıyı on sekizinde yeniden bulduğunda onun aynı tanrı olup olmadığına ikirciklenmişti (68).. o ikircikli durumun ardından sürekli koşup durdu (69). Kendini yollara vurdu, kitap sayfalarında milyarlarca kilometre yol kat etti (70).. ve sonunda, işte, burada, bu daracık odanın lekeli duvarları arasında konuktu (71)... konaklıyordu (72).. ellerini açsa duvarları iki yana itebilir ve birazdan horultusunu işiteceği komşusunun üzerine bu duvarlardan birini yıkabilirdi (73).. ne manyaklık (74)! Biri, bir ara ona öyle demişti değil mi (75): “Akli başında biri gibi görünüyorsun da (76)..” Bu kırılmış cümleyi işittiğinde sevdiğini itiraf etmek istedi (77): demek dengesiz, kaçık bir görüntüsü vardı (78). Demek ne isterse yapabilirdi (79). Demek ne yaparsa giderdi (80).. daha ne (81)! *Kararlama kibleye diz üstü çöküp şöyle en dibinden gelen bir fisiltıyla dünyayı dolduran bir “estağfurulllaah” çekmeye ne dersin (82)..*

Uyudu mu, bayıldı mı, bilmiyordu (83).

Sabahleyin kahvaltı masasında sevgilisi meyve suyu isteyip istemediğini sordu (84).

Küçük bir ormanın koca bir ırmağa benzeyen yolağında çınarlar altındaki türbeye yöneldiğinde yeni bir güne merhaba demenin süruru dolduruyordu evreni ve orada terk edilmiş bir ibriğin kulpunu (85). Bu adamın bu ibrikten bir ırmak akıttığını düşünüyordu (86). Haza adammış diye aklından geçirdi (87).. boyalı soğuk nemli parlaklığın çubuğunu sımsıkı kavrayıp sıktı, onun da kendini döşünden tutup kavradığını düşündü (88).